

## Webinar Gedragscode soortbescherming gemeenten – samenvatting chat

De gedragscode soortbescherming gemeenten is per 17 december 2020 definitief goedgekeurd en kan nu worden ingezet. Op 19 januari 2021 van 11.00 tot 12.15 uur werd de gedragscode in een gratis toegankelijk webinar officieel gepresenteerd en toegelicht door RVO en Stadswerk. Dat deden we met respectievelijk Conny Krutzen (RVO), Marieke Teunissen (Eco Consult) en Rob Borst en Ronny Sprong (IPC Groene Ruimte) als sprekers en met Maarten Loeffen als dagvoorzitter.

De vragen met beantwoording worden hieronder – voor zover mogelijk – per spreker en gebundeld geordend.

### Conny Krutzen – RVO Nederland

Er worden vragen gesteld over het gebruiken en voorschrijven van een eigen gemeentelijke gedragscode. Aangegeven wordt dat alle oude gedragscodes worden beëindigd en nieuwe gedragscodes worden niet meer goedgekeurd. Een overgangstermijn van bijvoorbeeld een half jaar lijkt de voorkeur te hebben, zo blijkt uit de chat. Dit vanuit het oogpunt van administratieve impact en besluitvorming. Dit wordt bij RVO besproken en daar zal later op teruggekomen worden door RVO. De formele eigenaar/aanvrager van de oude gedragscodes krijgen hiervan bericht. Ook wordt dit via IPO doorgegeven aan de provincies/handhavers en een wordt een bericht op de website van RVO geplaatst.

Een aantal vragen gaan over de **inzet van de gedragscode**:

- Voorwaarde voor inzet van de gedragscode is dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van aanwezige soorten (er moet dus soortinformatie beschikbaar zijn of worden geïnventariseerd als dit niet het geval is), dat het werk valt onder het inzetbereik van de gedragscode (zie §2.2) en dat een RO-project past binnen de voorwaarden van het reikwijdtedocument (zie bijlage 3). Deze gedragscode is vooral bedoeld voor regelmatig terugkerende kleinschalige ingrepen. Uitgangspunt van het reikwijdtedocument is dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van een soort. Bij projecten die niet vallen onder de genoemde reikwijdte wordt verwacht dat dit wel het geval zal zijn en is afstemming met de provincie en/of ontheffing nodig.
- Als het gaat over inpassingen in de organisatie en de wijze van monitoring geeft de handleiding (onderdeel van het [Handboek](#) soortbescherming) handvatten. De gebruiker dient altijd de inzet van de gedragscode vast te leggen in haar beleid en/of een overeenkomst met een in te huren partij.
- De provincies zijn **het bevoegd gezag** en moeten handhaven op het gebruik van de gedragscode (worden de juiste maatregelen getroffen, is er een compleet en correct ecologisch werkprotocol en wordt het ecologisch werkprotocol gevolgd).
- Gevolg van de inzet van de gedragscode is dat het aantal ontheffingsvragen zal afnemen, zeker als het gaat om die voor regelmatig terugkerende (kleinschalige) werkzaamheden.

Er worden veel vragen gesteld over de rol/expertise van een **ecologisch deskundige**. RVO Nederland heeft een definitie opgenomen op haar [website](#) en deze staat ook in de gedragscode (zie §2.3). Om ecologisch deskundig te worden is een opleiding van slechts 1 dag onvoldoende, je zult moeten kunnen aantonen dat je (jarenlange) ervaring en kennis hebt van de leefwijze van soorten die in het betreffend werk voorkomen en de wijze om daar zorgvuldig mee om te gaan.

De gedragscode is nu goedgekeurd tot juli 2023, daarna wordt hij waar nodig nog gesynchroniseerd met de **Omgevingswet**. Deze gedragscode al voorbereid op de Omgevingswet voor zover deze nu bekend is.

### Marieke Teunissen – Eco Consult – GMM

Aan Marieke worden onder meer vragen gesteld over het **ecologisch werkprotocol** en waar en hoe moet worden beschreven dat deze taak gedelegeerd wordt naar de aannemer. In een RAW-bestek kan bijvoorbeeld, in geval er beschermde soorten in het werk voorkomen, het werken volgens deze gedragscode worden voorgeschreven. Het is aan de opdrachtgever of hij het ecologische werkprotocol (deels) zelf maakt en voorschrijft of dit van de opdrachtnemer verlangd. De opdrachtgever controleert en accepteert (al dan niet na aanpassing) het ecologisch werkprotocol. In een lopend contract kan het dus nodig zijn om 'om de tafel te gaan zitten' met de aannemer en waar nodig afspraken te herzien. In beide gevallen moeten de juiste deskundigen het protocol opstellen of laten vaststellen door een ecologisch deskundige.

Ook wordt een vraag gesteld over de soortenlijst voor zoogdieren in relatie tot de Rode lijst-soorten. In de presentatie wordt een heel klein deel van de soortenlijst getoond. In de gedragscode is in bijlage 2 de volledige lijst opgenomen met **alle beschermde soorten**, een deel ervan heeft ook de status van Rode Lijst. Gemeenten kunnen eventueel zelf (Rode lijst)soorten aan deze lijst toevoegen (opplussen) en deze dezelfde bescherming geven; dit is in de [handleiding](#) verder uitgewerkt.

### Ronny Sprong – IPC Groene Ruimte

Hoe verhoudt deze gedragscode zich tot die van de Unie van Waterschappen of nog **andere gedragscodes** van (overheids)instanties? De code van de Unie van Waterschappen is bedoeld voor werkzaamheden die waterschappen uitvoeren (vooral BBO). De code van Stadswerk voor werkzaamheden die door en in regie van gemeentes worden uitgevoerd. Voor werkzaamheden aan oevers en water zul je zien dat veel maatregelen in beide codes overeenkomen en kan er een keuze worden gemaakt voor een van beide gedragscodes.

Bij bestendig beheer en onderhoud is er heel vaak geen sprake van beschermde soorten en er hoeft niet met een gedragscode gewerkt te worden, de vraag wordt gesteld wat er dan wel nodig is. Voor alle wilde soorten geldt de zorgplicht. De gedragscode kan worden gebruikt om een zorgvuldige werkwijze te kunnen aantonen.

Met een verkennend (quickscan) en eventueel nader **natuuronderzoek** en monitoring kun je aantonen of uitsluiten of er beschermde natuurwaarden in het geding zijn, zie ook het [Handboek](#). Of zorgen dat de medewerkers die het werk uitvoeren over voldoende ervaring en lokale (soorten)kennis beschikken om zorgvuldig met beschermde soorten om te gaan.

Onderdeel van het uitwerken van een ecologisch werkprotocol is het **afwegen van alternatieven** en na te gaan of dit echt de enige oplossing is. Als dat zo is, en je gaat schade toebrengen aan soorten, kun je op dat moment de keuze maken om voor een ontheffing te gaan en de gedragscode niet te gebruiken. Als er alternatieven zijn, kun je met het alternatief wel met de gedragscode werken.

Ook de uitleg van deze nieuwe gedragscode onder medewerkers gemeente is een vraag. Zeker in deze tijd waarin bijeenkomsten alleen digitaal kunnen is dit voor medewerkers in groenbeheer niet altijd een optie. Laat deze medewerkers ook opleidingen volgen of certificaten behalen zodat ze op een voor hen passend niveau de informatie krijgen.

Er wordt kort gesproken over de werkwijze bij BBO. Het ecologisch werkprotocol biedt de voorwaarden en handreikingen voor het omgaan met de beschermde soorten in een werk. **Structurele monitoring** en zorgvuldig werken blijft echter evengoed van belang. Maak een risicoanalyse aan de voorkant van het proces en zorg voor mensen met extra soortenkennis. Zijn er geen beschermde soorten aanwezig, dan stopt het ecologisch werkprotocol na de risicoanalyse. In de [verdiepende webinars](#) (beleidsniveau) wordt hier verder op ingegaan.

**Certificaten** voor medewerkers uit de oude gedragscode blijven geldig, deze zijn gekoppeld aan de wet en dienen als deskundigheidsbevordering. Certificaten hebben een geldigheid van 5 jaar en kunnen daarna verlengd worden.

### Rob Borst – IPC Groene Ruimte

Er worden vragen gesteld over het standaard gebruikmaken van de gedragscode zonder nader onderzoek. In de provincie Overijssel is bijvoorbeeld ook de egel beschermd. Voor gebruik van de gedragscode is het van belang inventarisaties uit te voeren, ook voor de egel als deze binnen de provincie niet is vrijgesteld. Maatregelen voor het beschermen van de egel zijn opgenomen in de gedragscode.

De schaal van het project bepaalt of de gedragscode kan worden ingezet en gemeenten/gebruikers kunnen ook lokale soorten toevoegen (opplussen, zie de [Handleiding](#)) die zijn op dezelfde wijze als de soorten in de gedragscode willen beschermen. Dit wordt vastgelegd in het lokale natuurbeleid en op een natuurstructuurkaart. Hier kan ook extra aandacht worden gevraagd stimuleren van biodiversiteit waaronder insecten en soorten uit de basis van de voedselpiramide. De natuur/landschapsstructuur gaat bepalend worden om natuurinclusief te werken, en dat is essentieel voor de bescherming van de vaste rust- en verblijfplaats. In het verdiepend [webinar](#) ROI-beleid gaan we hier verder op in.

Sinds 2002 zijn we flora en fauna in Nederland aan het beschermen en wordt **soortinformatie** opgebouwd. Dit gaat nog langzaam. De [Handleiding](#) steekt daarom in om hier een versnelling in te maken door het verzamelen van gegevens op soortgroepniveau en vanuit dat niveau af te dalen naar specifieke soorten. Het hebben van een meetnet op basis van steekproeven wordt benoemd, dit is echter onvoldoende voor het bepalen van gemeentelijke trends, areaaldeckende gegevens zijn noodzakelijk.

Er wordt tot slot nog kort gesproken over de impact van sommige maatregelen op beheer en of er dan nog wel sprake is van “**bestendig beheer**”. Een project of werk valt onder ROI wanneer door het project/werk de aanwezige soorten niet meer van de functionaliteit van het terrein gebruik kunnen maken (er worden dus rust- en voortplantingslocaties of voedsel- of voortplantingsbiotopen opgeheven). Dit is niet gewijzigd ten opzichte van de vorige gedragscode.

## Beantwoording overige vragen uit de chat:

1. **Meldplicht: wie doet de melding en bij wie? En geldt dit voor elke ruimtelijke ingreep?** De opdrachtgever van een werk meldt een ROI-project waarin 'beperkende (D-)maatregelen' worden ingezet bij de provincie. Wordt schade voorkomen, dan hoeft er niet te worden gemeld.
2. **Wat betekent dit voor de kleine marterachtigen die nu in bepaalde provincies niet zijn vrijgesteld?** Zie toelichting bij de soortenlijst in bijlage 2 van de gedragscode: check de provinciale verordening van de provincie of daarin de soort wel of niet is vrijgesteld voor de betreffende handelingen en te overtreden verboden. Indien deze vrijstelling hierin niet voorziet, geldt beperken op basis van deze gedragscode.
3. **Hoe gaat met huidige verschillen op provinciaal niveau zoals bij de vrijstellingen voor martachtigen en eekhoorn?** De actuele provinciale status is leidend. Bij gebieden die in meerdere provincies liggen zal dit met beide provincies moeten worden afgestemd.
4. **Kan een gemeente voor werkzaamheden in particuliere tuinen/bosgebiedjes voorschriften van de gedragscode opnemen in de APV/omgevingsvergunning?** Zie punt 7 en 14.
5. **Betekent het werken met de gedragscode ook dat, voor werkzaamheden die omgevingsvergunningplichtig zijn, voor de activiteit uitvoeren van werken geen vvgb meer aan GS hoeft te worden gevraagd?** Wanneer de gedragscode is voorgeschreven en het project past binnen de reikwijdte, dan is geen vvgb nodig; in andere gevallen wel.
6. **Waarom gaan die gegevens naar RVO als handhaving bij de provincie ligt, zouden de monitoringsgegevens niet naar de provincies moeten gaan?** RVO verleent goedkeuring aan gedragscodes na advies van de provincies. Voor verlening van de goedkeuring is monitoring nodig van de effecten van de maatregelen, deze moeten via Stadswerk bij RVO worden ingediend.
7. **Geldt de gedragscode ook voor andere beheerders in de openbare ruimte, zoals waterbeheerders, provincies voor eigen gronden in openbare ruimte?** Deze partijen hebben zelf gedragscodes opgesteld. De 'Gedragscode soortbescherming gemeenten' is in de basis (benutten van de vrijstellingsruimte (inzet van D-maatregelen)) bedoeld voor werkzaamheden die door, op opdracht of onder regie van gemeenten worden uitgevoerd. Voor het aantoonbaar maken van een zorgvuldige handelswijze kan de werkwijze van de gedragscode ook door andere partijen worden ingezet; de vrijstellingsruimte kan dan niet worden gebruikt.
8. **Op basis van welke wettelijke belangen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn is de gedragscode gestoeld?** Zie § 2.2.1 en § 2.2.2: volksgezondheid, openbare veiligheid, veiligheid luchtverkeer, bescherming wilde flora en fauna). Preventieve bomenkap valt alleen onder openbare veiligheid als er sprake is van noodkap.
9. **Wat zijn de meest wezenlijke verschillen tussen deze gedragscode voor gemeenten en de vorige gedragscode?** Er zijn nu maatregelen voorgeschreven voor specifiek beschermde soorten, zie ook § 1.5 in de gedragscode.
10. **Wordt de gedragscode ook tussentijds aangepast, bijvoorbeeld wanneer er wijzigingen zijn in de lijst met Europees beschermde soorten?** Vanwege de Omgevingswet zal de gedragscode mogelijk aangepast moeten worden, daarom heeft RVO voor een korte goedkeuringsperiode tot juni 2023 gekozen. Hierbij kunnen ook andere actualiteiten effect hebben op het aanpassen van de gedragscode.
11. **Is er al een digitale tool ontwikkeld om te voldoen aan de gedragscode?** Het format Ecologisch werkprotocol is als digitaal bestand beschikbaar bij aanschaf van het [Handboek](#) en in te zetten, aanvullend zijn er geen digitale tools vanuit Stadswerk beschikbaar.

12. **Er is een wirwar van aanbieders aangaande het werken met de gedragscode, tevens worden hier pasjes voor uitgegeven. Heeft dit enige status of is dit een verdienmodel?**  
Opleidingen en pasjes (= certificaten) zijn een middel om mede-aantoonbaar te maken welke deskundigheid een medewerker bezit. RVO geeft aan dat iemand 'ecologisch deskundig' moet zijn om te kunnen bepalen of de werkzaamheden beschermde soorten schade en wat nodig is om dit te voorkomen. Dit is niet nader gedefinieerd. De certificaten van Stadswerk worden door de sector erkend en zijn een middel om deskundigheid aantoonbaar te maken.
13. **Kan je volstaan door medewerkers op de hoogte te brengen betreffende de wet, het werken met de gedragscode en hoe je het middels werkprotocollen hebt geborgd?** Nee, je moet ook echt werken volgens de gedragscode en de werkprotocollen.
14. **Kan de gemeente de gedragscode bij vergunningverlening in het nationaal landschap doorvertalen naar bewoners in bepaalde gebieden?** Op plaatsen met beschermde soorten moet er zorgvuldig gehandeld worden. Je kunt daarbij de gedragscode niet verplicht voorschrijven als vergunningverlener omdat je dan de toetsende partij bent. Private partijen die niet in opdracht/voor de gemeente werken kunnen ook niet gebruik maken van de vrijstelling. Voor eigen gemeentelijke projecten kan de gedragscode uiteraard wel voorgeschreven worden als eerste keus. Maar ook daar zal soms uitgeweken moeten worden naar een ontheffing.
15. **Zijn alle maatregelen die opgenomen zijn bewezen effectief gebleken?** Ja, dat is het uitgangspunt; het zijn maatregelen die onderzocht zijn of in de praktijk meerdere malen effectief zijn gebleken.
16. **Is het mogelijk dat er vanuit RVO/VNG een standaardwerkprotocol komt voor bijvoorbeeld de rodelijstsoorten?** In de gedragscode zijn maatregelen opgenomen voor beschermde vaatplanten. Gebruikers van de gedragscode kunnen in hun beleid eventueel zelf soorten aan deze lijsten toevoegen zodat op dezelfde wijze met Rode lijstsoorten wordt omgegaan.
17. **Soortinformatie is tijdgebonden. Welke termijnen worden gehanteerd?** Bij ROI 3 jaar. Bij BBO is soortinformatie niet ouder dan 3 jaar voor vogels en habitatrictlijnsoorten en niet ouder dan 5 jaar voor overige soorten.
18. **Moet er nog iemand goedkeuring geven op het ecologisch werkprotocol als de aannemer dat opstelt?** Ja, de opdrachtgever moet het willen accepteren.
19. **Melden is de laatste stap, wat als de provincie het niet eens is?** Als de provincie niet akkoord is kunnen ze als bevoegd gezag via handhaving de aanpak controleren en desgewenst correcties verlangen of handhaven wanneer de verboden worden overtreden.
20. **Als er ergens invasieve exoten voorkomen, zoals bijvoorbeeld rivierkreeft, geldt dat dit een in het wild levende diersoort is?** De soort op zich is niet beschermd. Maar er geldt een algemene zorgplicht. Gek genoeg ook voor de exoot. Dus vooral zorgvuldig blijven handelen voor de andere soorten die daar ook leven.

**De presentaties zijn terug te kijken via:**

<https://www.stadswerk.nl/praktijkennis/webinarterugkijken/1868561.aspx?t=Webinar-Gedragscode-soortbescherming-gemeenten>

**De gedragscode is hier te bekijken:**

<https://stadswerk.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1847788>

**Het digitale Handboek soortbescherming (gedragscode + handleiding + voorbeelden ecologisch werkprotocol) is te bestellen via [deze pagina](#). U krijgt hiermee toegang tot 2 van de 4 verdiepende webinars in februari en maart 2021.**